

RESSENYA A CARME LLANES, *L'OBRADOR DE PERE NICOLAU, L'ESTIL GÒTIC INTERNACIONAL A VALÈNCIA (1390-1408)*, VALÈNCIA, PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, 2014, pp. 312, ISBN: 978-84-370-9561-5

REVIEW TO CARME LLANES, *L'OBRADOR DE PERE NICOLAU, L'ESTIL GÒTIC INTERNACIONAL A VALÈNCIA (1390-1408)*, VALÈNCIA, PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, 2014, pp. 312, ISBN: 978-84-370-9561-5

GUILLEM CHISMOL
guillem.chismol@gmail.com

Universitat de València

Des de Giorgio Vasari amb les seues *Vite de' più eccellenti architetti, pittori, et scultori italiani, da Cimabue insino a' tempi nostri* (1550) la història de l'art ha estat una història dominada pel gènere biogràfic. El llibre de Carme Llanes sobre Pere Nicolau, però, és molt més que una biografia. L'obra parteix d'una ingent recerca que ha dut a terme l'autora en diferents arxius per reconstruir la vida del pintor valencià.

L'autora va partir dels buits i els problemes no resolts pels anteriors estudiosos de Pere Nicolau per, posant en relació obres i documentació, aportar llum al respecte d'aquests. A partir d'aquesta fructífera relació que Llanes genera entre obres i documents, l'autora opta per construir amb coherència la trajectòria vital i professional de Pere Nicolau, analitzant de forma detallada el context social i econòmic en el qual s'insereix la seua producció artística. Així, el llibre ens porta a conèixer

els clients de Pere Nicolau, els àmbits on pintà, l'organització del seu obrador i els pintors amb qui es relacionà. Aquest esforç ens fa possible comprendre en tota la seua complexitat la trajectòria vital d'un pintor baix medieval valencià.

Ens trobem sens dubte davant d'una obra que és fàcilment qualificable com d'història social de l'art. Carme Llanes pot partir d'una anàlisi molt proper als documents per a partint d'un interrogatori adient dels mateixos i de posar en relació una gran quantitat d'ells és capaç de traçar de forma magistral la vida d'un dels pintors medievals valencians més importants. De la qualitat del treball és bona prova el premi Ferran Soldevila obtingut.

El resultat apreciable del treball a l'arxiu dut a terme per Carme Llanes és el dibuix del perfil més adient de Pere Nicolau, un professional a mig camí entre l'artesà i l'artista, en la seua consideració més moderna. El llibre batega a partir de referències a aspectes socials i econòmics del treball artístic. En aquesta sentit comptem amb diferents autors valencians que treballen en aquesta línia com J. V. Garcia Marsilla, Matilde Miquel o Encarna Montero.

El llibre es presenta amb un ric apèndix documental. Primer hi ha una sèrie de breus comentaris (a mode de registres) sobre els documents que li han semblat més interessants a l'autora, i que constitueixen una sòlida base documental recolzada sobretot en documents de l'Arxiu del Regne de València i de l'Arxiu del Patriarca. A més, trobem una molt útil taula explicativa de les diferents obres que li han anat atribuint una sèrie d'estudiosos a Pere Nicolau.

L'obrador de Pere Nicolau està prologat per Joan Aliaga i Amadeo Serra, els dos directors de la tesi de la doctora Carme Llanes. El llibre se'ns presenta dividit en sis capítols que vertebreren els diferents aspectes de la vida professional i personal del pintor.

El primer capítol es titula «Itinerari vital i activitat professional» i ens mostra el recorregut vital de l'artista. Repassa com arriba des d'Igualada a Barcelona per acabar assentant-se definitivament a València, la consolidació del seu taller o la confecció dels seus retaules.

El segon capítol, «Els àmbits artístics», té per objectiu l'estudi dels àmbits de treball de Pere Nicolau, fent-se classificació per tal que s'entengés la seua rellevància i diversitat. La varietat dels llocs on treballa i com treballa és un dels arguments que li serveixen a l'autora per demostrar com d'important era Pere Nicolau amb independència de la producció conservada.

El tercer dels capítols del llibre, «Els promotors i els clients», constitueix una vertadera aproximació al pintor des de la història social i econòmica. Qui eren els clients de Pere Nicolau -Església, prohoms i institucions valencianes- són un vertader estudi de la València de finals del segle XIV i principis del XV. A més, l'estudi de Carme Llanes va més enllà a l'estudiar les motivacions dels clients per encomanar una obra.

El quart capítol es centra en «L'obrador de Pere Nicolau. Els aspectes econòmics de la seua producció». S'explica com era el seu obrador, on es situava a la ciutat de València i quina era

L'organització del taller: oficials, aprenents o col·laboradors. A més, l'autora torna a bussejar ací en la societat valenciana de l'època a l'estudiar els contractes d'aprenentatge i treball que es donaven a l'obrador de Pere Nicolau. També ens trobem amb una proposta per valorar la seua obra a partir dels seus preus i la valoració dels seus retaules, tot comparant-los amb altres artistes del moment.

El capítol cinqué té per objectiu abordar «La producció artística» de l'obrador. Podem trobar aquest apartat el treball més sistemàtic, dels duts a terme per l'autora, a l'estudiar meticulosament la producció del taller i diferenciar-la entre obres documentades, atribuïdes i conservades.

Per últim, el darrer capítol, «Pere Nicolau i l'estil Internacional a València. Conclusions i problemes», observa la tasca de l'obrador en el seu conjunt, en comparació a altres tallers de València i serveix com a enquadrament de l'obra. L'autora ens detalla la participació de Pere Nicolau al si del moviment del gòtic internacional i la relació del pintor amb els seus col·legues coetanis valencians.

El treball que es fa dia a dia des de la Universitat de València i la Universitat Politècnica de València, més algunes tesis doctorals recents, sobre el tema de la pintura i la miniatura permeten una relectura en més profunditat de la pintura medieval valenciana. Estudis com aquest, que parteix del gènere biogràfic per fer història social de l'art, donen una visió molt més ampla de l'art i la societat que el produeix, són una realitat a altres indrets d'Europa, sobretot a Itàlia, encara que aquest tipus de fer història va guanyant cada vegada més protagonisme a l'antiga Corona d'Aragó.

El treball que aquesta investigació deixa per cobrir és la formació de l'artista, on aprén les bases del gòtic internacional o com naix el seu obrador. Sobre l'estudi de l'obrador de Pere Nicolau queden per aclarir, a més de la formació, els seus vincles amb Antoni Peris, Gonçal Peris, Jaume Mateu, Gonçal Peris Sarrià o Miquel Alcanyís així com revisar amb més detall i amb altres criteris algunes atribucions de les obres conservades.

El llibre consolida al nostre país una forma de treballar i deixa una porta oberta per estudis similars sobre altres pintors valencians. És necessari continuar amb la revisió documental i aprofundir en altres temes com el paper d'altres obradors; els pintors decoradors que en la primera meitat del XV encara no es diferencien bé dels pintors de retaules; continuar aprofundint en els aspectes laborals dins de l'obrador, en el sentit que ho fan J. V. Garcia Marsilla o Encarna Montero; abordar aspectes tècnics en relació als materials, i, en relació a la seua evolució, fer aportacions i coordinar coneixements per eixamplar l'estudi de la pintura baix medieval dins el context de la Corona d'Aragó, l'àmbit territorial adient per fer una història de l'art més coherent.